

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність» за освітньою програмою професійного
спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему:

**«Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства
(на прикладі ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»)»**

Виконавець:

студент ЦЗВФН

Шпак Роман Петрович _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Андрейченко Андрій Вадимович _____

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Спосіб розвитку підприємства – це організована послідовність дій, наслідком виконання яких є позитивні зміни в діяльності підприємства, що забезпечують цільовий контрольований перехід підприємства з поточного стану до майбутнього, більш досконалого, якісно нового, який характеризується зміцненням потенціалу підприємства, набуттям нових можливостей, здатністю вирішувати принципово нові завдання або застосувати нові способи вирішення наявних завдань. Розвиток підприємств в умовах швидких змін технологічного прогресу потребує пошуку та обґрунтування нових підходів, які б забезпечували і конкурентоспроможність. Поєднання цих ключових чинників успішного функціонування – розвитку та конкурентоспроможності, визначає потребу у розширенні сфери діяльності як інструменту економічного зростання.

Інтеграція української економіки в світовий простір, втримання позицій у період пандемії, війни та кризи спричиненої цими факторами, а також відновлення у посткризовий період посилює не тільки проблему підвищення конкурентоспроможності, а й активізує пошук нових можливостей подальшого розвитку на основі видозміни продукції, активізації інших напрямів діяльності, які б відповідали сучасним вимогам та потребам споживачів.

Одним з актуальних інструментів розвитку підприємства виступає розширення сфери діяльності.

Розширення сфери діяльності підприємства визначається як процес збільшення або розширення видів продукції, послуг, або ринків, на яких підприємство здійснює свою діяльність. Це може включати в себе розширення географічного охоплення, додавання нових товарів або послуг до асортименту, або здійснення інших змін, спрямованих на розширення обсягів та ринкового впливу підприємства.

Саме завдяки успішному впровадженню процесу розширення сфери діяльності можна вивести господарство на новий рівень функціонування. Важливо при цьому враховувати стратегічні ризики та можливість адаптації до змін в економічному середовищі. Розширення сфери діяльності підприємства вимагає ретельного аналізу ринку, конкурентного середовища та внутрішніх ресурсів підприємства.

Таким чином розширення сфери діяльності є стратегічним рішенням, спрямованим на підвищення конкурентоспроможності, збільшення прибутковості, або використання нових можливостей на ринку. Воно може включати такі елементи, як введення нових технологій, розробка інновацій, партнерства з іншими компаніями, або виходження на нові ринки. Дана стратегія є актуальною для будь-яких сфер національної економіки, в тому числі й для сільського та переробного господарства.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретичних, методичних та практичних аспектів економічного обґрунтування доцільності розширення підприємства з виробництва м'яса та

м'ясопродуктів.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних і практичних аспектів збільшення ефективності діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» за рахунок розширення діяльності у сторону переробки побічних продуктів тваринного походження не призначених для споживання людиною.

Об'єкт дослідження – організаційно-економічні процеси, які обумовлюють перспективи розширення діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ».

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань у магістерській дипломній роботі використовуються такі методи:

- пізнання – при дослідженні теоретичних основ розширення діяльності підприємства;
- порівняльний – при аналізі конкурентних переваг ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» при дослідженні внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємства;
- розрахунковий – при оцінці показників ефективності діяльності підприємства; для економічного обґрунтування плану заходів щодо формування запропонованої стратегії.

Інформаційна база дослідження: Основу бази дослідження кваліфікаційної роботи склали як теоретичні дослідження сучасних вітчизняних, так і зарубіжних вчених, статистичні дані Державної служби статистики України, дані Держспоживслужби України, звітна документація ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ», нормативно-правові акти України за темою дослідження, електронні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (66 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок. Основний зміст викладено на 87 стор. Робота містить 16 таблиць, 10 рисунків.

Публікація. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези у ІХ Міжнародній науково–практичній конференції (2023 р.): Андрейченко А. В., Шпак Р. П. Перспективи розширення сфери діяльності підприємства в умовах війни (на прикладі ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»). *Економіко-правові аспекти господарювання: сучасний стан, ефективність та перспективи: матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 22-23 вересня 2023 р.).* Одеса, 2023. С. 320-321.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Теоретичні основи розширення сфери діяльності підприємства»** визначено поняття та стратегії та необхідність розширення сфери діяльності підприємства, досліджено особливості процесів розширення сфери діяльності підприємств у аграрному секторі.

У другому розділі **«Обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства на прикладі ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»** надано загальну характеристику ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ», проаналізовано стан та тенденції

розвитку в галузі переробки побічних продуктів тваринного походження та обґрунтовано напрям розширення сфери діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ».

У третьому розділі *«Обґрунтування проєкту розширення діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» та оцінка його ефективності»* проаналізовано виробничо-комерційну схему організації підприємства з переробки побічних продуктів тваринного походження, виконано розрахунок грошових потоків та показників ефективності проєкту, проведено аналіз ризиків проєкту та заходів щодо їх мінімізації.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Сучасна економіка визнає розвиток як одне з ключових понять. Цей процес традиційно асоціюється з переходом можливостей у реальність, вдосконаленням, якісними змінами, придбанням нових характеристик та трансформаціями систем. Розвиток підприємства визначається як постійний, неперервний процес, який відбувається за певною програмою, що призводить до зміни станів підприємства. Кожен новий стан відрізняється якісно від попереднього, в результаті чого підприємство отримує нові властивості та можливості. Спосіб розвитку підприємства полягає в систематичному виконанні дій, що призводить до позитивних змін у його діяльності, забезпечуючи контрольований перехід від поточного стану до більш вдосконаленого та нового, що характеризується зміцненням потенціалу, отриманням нових можливостей та здатністю вирішувати нові завдання.

2. Стратегічне планування на підприємстві передбачає визначення пріоритетних цілей та ключових позицій компанії на перспективу.

Існують різні види стратегій, які фірма може обрати:

- Продуктово-ринкова стратегія.
- Стратегія маркетингу - гнучке пристосування до ринку.
- Інноваційна стратегія розробки та впровадження нововведень.
- Конкурентна стратегія на зниження витрат.
- Стратегія диверсифікації (розширення напрямків діяльності).
- Стратегія розвитку, націлена на реалізацію та підтримку темпів зростання компанії.

У сфері агробізнесу доволі часто важко визначити конкретний тип чи форму розширення діяльності, оскільки вони часто взаємодіють між собою для досягнення максимального економічного ефекту або там, де впровадження одного виду є практично неможливим без іншого. Таким чином, незалежно від конкретних проявів, розширення діяльності підприємства повинно сприяти ефективному використанню ресурсів та покращенню якості виробництва, не погіршуючи її, оскільки у цьому випадку розширення є необґрунтованим. Вибір стратегії розширення діяльності повинен відповідати ринковим потребам та стратегічним цілям підприємства.

3. Вживання в сучасних нестабільних економічних умовах

обумовлене низькою рентабельністю виробництва в аграрному секторі та незбалансованістю вартості необхідних капітальних ресурсів, що безпосередньо впливає на собівартість продукції та ціни реалізації.

Здобуття фінансової вигоди включає в себе отримання додаткового прибутку для агробізнесу та збільшення доходів власного бюджету. Часом ці кошти стають основою для забезпечення основної діяльності суб'єкта господарювання, зміцнення його фінансового становища та утримання позицій на ринку.

Впровадження стратегії розширення діяльності дозволяє агропромисловим підприємствам підвищити конкурентоспроможність та збільшити обсяг продажів, задовольняючи потреби споживачів. Цей процес сприяє підвищенню завантаженості та конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому і світовому ринках, сприяючи економічній та продовольчій безпеці держави.

4. Компанія ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» розпочала свій шлях в 2002 році. Вже понад 18 років компанії здійснює свою діяльність на в Україні та за кордоном. Основною сферою діяльності підприємства є виробництво м'яса та м'ясопродуктів. Виробництво продукції здійснюється відповідно до європейських технологій, що гарантує надійність та високу якість продукції. Підприємство регулярно впроваджує модернізації обладнання та технологій для досягнення вищого, сучасного рівня, що робить продукцію компанії вищою за стандартами якості та відповідає потребам клієнтів та вимогам нормативних документів.

5. Оборотний капітал компанії щорічно зростає, за 2022 рік по відношенню до 2020 року збільшилися на 68,8%. Власні обігові гроші зросли у 2,8 рази за той самий період. Але коефіцієнт автономії зменшився протягом 2 років на 6,2%.

Згідно прорахованим показникам 2022 рік був найкращим через ліквідність активів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності з 2020 по 2022 роки збільшився на 12,3 % Але співвідношення короткострокової дебіторської до кредиторської заборгованості зменшився, що дає змогу зрозуміти, що ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» стала більше працювати в відстрочку платежу з головними клієнтами.

6. Рентабельність активів зросла у 2022 році по відношенню до 2021 , але знизилась на 3,3 % пункти. Рентабельність власного капіталу збільшилася на 1,2 % з 2020 -2022 року. Рентабельність оборотних зменшалась на 3.3 %; Рівень валового прибутку зростає щорічно. Також рівень чистого прибутку становить 1,5 % від чистого доходу, цей показник зменшився в 2,4 рази протягом 2020–2022 років.

7. Запропонований напрям розширення діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» в напряму переробки побічних продуктів тваринництва непридатних для споживання людиною слід визнати перспективним. М'ясопереробна промисловість входить до числа найбільш соціально значущих галузей агропромислового комплексу. Одним з основних критеріїв продовольчої безпеки країни є стабільне забезпечення споживання м'ясних

продуктів. Разом з тим буде зростати кількість побічних продуктів. Зважаючи на те, що екологічні стандарти підвищуються з кожним роком галузь переробки відходів виходить на новий рівень, це стосується переробки побічних продуктів в тому числі. Впровадження якісної технології переробки побічних продуктів тваринного походження дасть можливість знизити собівартість основної продукції за рахунок власної сировини для кормової бази, економії на утилізації та отримати додаткові кошти від продажу готового продукту.

8. Для ТОВ "УПГ-ІНВЕСТ", яке спеціалізується на виробництві м'яса птиці та м'ясопереробці, розглядається розширення сфери діяльності шляхом переробки відходів виробництва. Ці відходи включають побічні продукти тваринного походження, які не призначені для споживання людьми. Мета розширення полягає у здобутті додаткового прибутку за рахунок економії на утилізації цих відходів та отримання виручки від продажу продуктів переробки. Однією з пропозицій щодо реалізації цього проекту є створення власного заводу з переробки побічних продуктів тваринного походження. Інвестиційний етап проекту передбачає поетапні витрати, і його завершення планується до 01.02.2025 року, враховуючи початок реалізації проекту 01.02.2024 року. Запуск виробництва борошна планується з 01.06.2025 року.

9. За результатами проведених розрахунків дисконтованих показників ефективності проекту виявлено, що чистий приведений дохід складає позитивне значення (85 804 тис. грн.). Це свідчить про здатність проекту збільшити капітал підприємства і його ринкову вартість. Термін окупності проекту складає 62 місяці. Значення індексу прибутковості інвестицій становить 8,3, що свідчить про привабливість проекту для інвесторів. Внутрішня ставка доходності становить 13,5% і значно перевищує ставку дисконтування, вказуючи на високу надійність та прийнятний рівень ризику проекту.

10. Аналіз показників безбитковості за проектом розширення діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ» дозволяє зробити висновок про наявність значної зони безпеки по продуктах, що плануються випускатися в результаті реалізації проекту, яка в середньому досягає 100 %. Ця величина є значною запорукою для попередження можливих ризиків. Як і будь-якому виробничому проекту притаманні виробничі та технічні ризики. Мінімізовані ці ризики шляхом вибору сучасного, нового технологічного обладнання. Задля зменшення технологічного ризику необхідно впровадити систему сертифікації (безпеки) продукції відповідно до міжнародних законодавчих пропозицій у сфері сертифікації харчових продуктів (ISO 22000:2005). Що стосується найбільш критичних ризиків з епізоотичною ситуацією – то дані ризики можна мінімізувати тільки в рамках підприємства. Виключення або мінімізація даних ризиків в регіоні це прерогативи держаних органів влади.

АНОТАЦІЯ

Шпак Р. П. «Економічне обґрунтування розширення сфери діяльності підприємства (на прикладі ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ»»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньо-професійною програмою «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2023.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. У роботі розглядається сутність та стратегія поняття розширення сфери діяльності, визначено основні напрямки розширення сфери діяльності та охарактеризовано особливості розширення сфери діяльності в агропромисловому секторі.

Описується загальний стан ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ». Проаналізовано стан та тенденції розвитку в галузі переробки побічних продуктів тваринного походження та обґрунтовано напрям розширення сфери діяльності ТОВ «УПГ-ІНВЕСТ».

Проаналізовано виробничо-комерційну схему організації підприємства з переробки побічних продуктів тваринного походження. Виконано розрахунок грошових потоків та показників ефективності проєкту. Проведено аналіз ризиків проєкту та заходів щодо їх мінімізації.

Ключові слова: сфера діяльності, стратегія, напрямки розширення, показники ефективності, аналіз ризиків.

ANNOTATION

Shpak R.P. «Economic substantiation of the expansion of the enterprise's sphere of activity (on the example of LLC "UPG INVEST")»

Thesis for Master degree in specialty 076 «Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity» under the master's program «Economics, planning and business management». – Odesa National Economic University. – Odesa, 2023.

The thesis consists of three chapters. This paper examines the concept of business expansion, including its strategy, main directions, and characteristics in the agro-industrial sector.

The author provides an overview of UPG-INVEST LLC, analyzes the state and trends of development in the animal by-products processing industry, and justifies the direction of expansion for UPG-INVEST LLC.

The author also analyzes the production and commercial scheme for an animal by-products processing enterprise, calculates cash flows and project efficiency indicators, and analyzes project risks and measures to mitigate them.

Keywords: business sphere, strategy, expansion directions, efficiency indicators, risk analysis.